

9.6.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

Viite: Lausuntopyyntö VN/1985/2020, pvm 30.4.2020

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymältä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Hallituksen esitys liittyy hallitusohjelman kirjauksiin **oppivelvollisuuden korottamisesta 18 ikävuoteen, ohjauksen vahvistamisesta, toisen asteen koulutuksen maksuttomuudesta sekä toisen asteen valmistavien koulutusten ja nivelvaiheen ohjauksen kehittämisestä**. Esityksen tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa sekä varmistaa jokaiselle mahdollisuus toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. Toisen asteen tutkinnon suorittaminen edistää henkilön työllistymistä ja yhteiskuntaan osallistumista, joten esityksen tavoitteena on osaltaan tukea myös työllisyysasteen nostamista. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oppivelvollisuuslaki ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta sekä muutettavaksi näihin uusiin annettaviin lakeihin liittyviä lakeja.

Lausunto

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän lausunto esitettyjen uudistusten sisältöön, laajuuteen ja voimaantulon ajankohtaan on seuraava:

Lain voimaantulon aikataulu haastaa koulutuksen järjestäjät toimeenpanossa. Aikaa valmistautumiseen ja menettelyjen luomiseen on vähän ja useassa asiassa on vielä täsmentämistä. Tämä siitäkkin huolimatta, että Koulutuskeskus Salpaussa on hyvät yhteistyön menettelyt alueen muiden koulutuksen järjestäjien ja kuntien kanssa.

Oppivelvollisuuden korottaminen 18 ikävuoteen

Jokaisella perusopetuksen päättävällä nuorella tulee olla tosiasialliset valmiudet toisen asteen opiskeluun. Varhaislapsuuden ja perusopetuksen aikana syntyneiden hyvinvoinnin haasteiden ja osaamisvajeen paikkaaminen ei onnistu oppivelvollisikää nostamalla. Voimavaroja tulee siksi kohdentaa varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen, jotta opiskelijan perustaidot ovat toiselle asteelle siirryttäessä sellaisella tasolla, että opiskelu onnistuu.

9.6.2020

Koulutuskeskus Salpauksen oman seurannan mukaan suurin osa opintojen keskeyttämisistä tapahtuu 18 ikävuoden jälkeen. Näin ollen pakollinen toisen asteen koulutus ei takaa tutkinnon suorittamista.

Luonnoksessa on esitetty, että koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyy, kun oppivelvollisen opiskeluoikeus tai oppivelvollisuus päättyy. Ammatillisessa koulutuksessa pyrimme joustavaan työn ja opiskelun vuorotteluun, joten olisi syytä täsmentää, miten lainsäädäntö huomioi opiskelun ja työn teon vuorottelun. Pidämme tärkeänä, että tämä mahdollisuus säilyy ja opiskelijan kanssa voidaan sopia kohtuullisen mittaisia työssäälojaksia.

Maahan muuttaneiden opiskelijoiden kielitaidon kehittyminen ja suomalaiseen työelämään integroituminen vaatii usein pidemmän ajan, kuin mitä koulutuksellilla ratkaisulla voidaan tarjota. Työnteon ja koulutuksen vuorottelu tarjoaisi tätä aikaa, kun työpaikalla voisi harjaannuttaa kieltä ja toimia arjessa osana työyhteisöä.

Ohjauksen vahvistaminen

Esityksen mukaan perusopetuslakiin ehdotetaan lisättäväksi tehostettua oppilaanohjausta erityisesti niille perusopetuksen oppimäärää suorittaville oppilaille, jotka tarvitsevat perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea. Koulutuskeskus Salpaus pitää hyvänä ehdotettua jatko-opinto-ohjauksen lisäystä, jotta jokaiselle oppilaalle löydetään hänelle parhaiten soveltuva koulutusvaihtoehto. Onnistunut valinta motivoi opiskelijaa ja vähentää keskeyttämiä.

Toisen asteen koulutuksen maksuttomuus

Esityksen mukaan suoritettava tutkinto olisi jatkossa maksuton sen kalenterivuoden loppuun asti, jona opiskelija täyttää 20 vuotta. Maksuttomuus tulisi mielestämme rajata oppivelvollisuusikään. Muussa tapauksessa tutkinnon suorittamista voi tulla kiusaus venyttää, jolloin tavoite nopeasta työelämään tai jatko-opintoihin siirtymisestä ei täyty. Rajaus kannustaisi opiskelijaa suorittamaan tutkinnon ja toisaalta täysi-ikäisyyden myötä lapsuus- ja nuoruusajan perheen sosioekonomisen asema ei määritä opiskelijan mahdollisuuksia yhteiskunnan tukeen.

Toisen asteen keskeyttämisen syy on vain harvoin koulutuksen kustannukset. Yleisin syy liittyy opiskelijan henkilökohtaiseen elämään, kykyyn opiskella ja terveydellisiin haasteisiin. Opiskelijoiden mahdollisuus saada tarvitsemiaan terveyspalveluja nopeasti, opintojen aikatauluun sovitusti ja itselleen sopivana palveluna (esimerkiksi digitaalisina palveluina), tulisi turvata.

Perustaidot kuten elämänhallinta, opiskelu- ja oppimistaidot sekä luku-, kirjoitus- ja laskutaidot tulisi saada kuntoon perusopetuksen aikana. Tällä hetkellä valmentavan koulutuksen, opiskelunvalmiuksia tukevien opintojen sekä osin jopa erityisen tuen sisällöt ja toimenpiteen korjaavat perusopetuksessa saavuttamatta jääneitä valmiuksia ja taitoja.

9.6.2020

Esityksessä ehdotetut muutokset koskisivat vain vuonna 2005 ja sen jälkeen syntyneitä ikäluokkia. Tätä aiemmat ikäluokat eivät olisi oikeutettuja esityksen mukaiseen maksuttomaan toisen asteen koulutukseen. Maksuton toinen asteen koulutus ei koskisi myöskään niitä opiskelijoita, jotka aloittaisivat toisen asteen tutkinnon suorittamisen aikuisiällä.

Ammatillisia tutkintoja suorittavien ikäjakauma on muuttunut. Salpauksen opiskelijoista vain noin 30% on alle 19-vuotiaita. Tutkintojen uudistamisen myötä myös yhä useampi aikuinen suorittaa perustutkintoa vaihtaessaan alaa. Ammatillisen koulutuksen käytännön järjestämisessä on hankalaa tilanteissa, joissa maksuttomien materiaalien käyttö tulee rajata vain siihen oikeutetuille opiskelijoille. Materiaalien tarjoamista muille kuin siihen lain mukaan oikeutetuille opiskelijoille ei kuitenkaan otettaisi huomioon koulutuksen järjestäjälle kohdennettavassa rahoituksessa.

Majoitus ja matkakorvaus oppivelvolliselle 4. luku 18 ja 19 §:ssä: Oppivelvollinen on oikeutettu matkakorvaukseen, jos hän saa 18 §:ssä tarkoitettua majoituskorvausta tai jos hän täyttää mainitun pykälän 1 momentin 1-2 kohdassa säädetyt ehdot majoituskorvauksen myöntämiseksi, mutta hänellä ei ole oikeutta asua asuntolassa viikonloppuisin. Matkakorvauksena korvataan oppivelvollisen kodin ja opiskeluaikaisen asunnon välisistä matkoista aiheutuvat kustannukset viikonloppujen ja lomien yhteydessä.

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä pitää kohtuuttomana tätä koulutuksen järjestäjälle esitettyä maksuvelvoitetta. Salpauksen tarjonnassa on useita valtakunnallisesti ainutlaatuisia tutkintoja, joten paikkakunnasta riippumatta kotia lähin ko. koulutusta tarjoava oppilaitos on Salpaus. Esitämme, että kaikki asumiseen ja koulumatkoihin liittyvät kustannukset korvataan aina koulumatka- ja asumistuki-järjestelmien kautta.

Oppivelvollisuuden laajentamisen aiheuttamista kustannuksista ei ole yksimielisyyttä ja valmistelussa esitetyt Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Kuntaliiton laskelmat poikkeavat toisistaan. Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä pitää välttämättömänä, että kaikki oppivelvollisuuden laajentamisesta aiheutuvat kustannukset korvataan täysimääräisesti koulutuksen järjestäjille. Nopea toimeenpano tuo rahoituksen oikea-aikaisuuteen haastetta. Näistä syistä pidämme tärkeänä, että todellisia toteutuneita kustannuksia seurataan ja havaitun perusteella tarvittaviin muutoksiin pystytään reagoimaan nopeasti.

Valmistavien koulutusten ja nivelvaiheen ohjauksen kehittäminen

Nivelvaiheen koulutukset yhdistäminen uudeksi tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi on kannatettava. Koulutus tulisi olemaan modulaarinen ja mahdollistaisi opiskelijakohtaisen henkilökohtaisen ohjelman rakentamisen. Todennäköisesti eri koulutuksen järjestäjien tarjonta tulisi suuntautumaan joko luki- tai ammatilliseen koulutukseen, koska eri koulutuksen järjestäjien mahdollisuudet ja kyvykkyys ovat erilaisia. Yhteistyöhön kannustaminen on myös tarpeen ja sen kehittämiseen voimaantulo vuonna 2022 antaa myös aikaa.

9.6.2020

Lausunnon keskeinen sisältö

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän tiivistys lausunnon keskeisestä sisällöstä on seuraava:

- Oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyvä tavoitteisto on sinänsä kannatettava.
- Lain voimaantulon aikataulu haastaa koulutuksen järjestäjät toimeenpanossa. Aikaa valmistautumiseen ja menettelyjen luomiseen on vähän ja useassa asiassa on vielä täsmentämistä.
- Jokaisella perusopetuksen päättävällä nuorella tulee olla tosiasialliset valmiudet toisen asteen opiskeluun. Perustaidot kuten elämänhallinta, opiskelu- ja oppimistaidot sekä luku-, kirjoitus- ja laskutaidot tulisi saada kuntoon perusopetuksen aikana.
- Maksuttomuus tulisi mielestämme rajata oppivelvollisuusikään.
- Opiskelijoiden mahdollisuus saada tarvitsemiaan terveyspalveluja nopeasti, opintojen aikatauluun sovitusti ja itselleen sopivana palveluna (esimerkiksi digitaalisina palveluina), tulisi turvata. Majoitus ja matkakorvausten osalta esitämme, että kaikki asumiseen ja koulumatkoihin liittyvät kustannukset korvataan aina koulumatka- ja asumistuki-järjestelmien kautta.
- On välttämätöntä, että kaikki oppivelvollisuuden laajentamisesta aiheutuvat kustannukset korvataan täysimääräisesti koulutuksen järjestäjille oikea-aikaisesti. Todellisia toteutuneita kustannuksia tulee seurata ja havaitun perusteella tarvittaviin muutoksiin reagoida nopeasti.
- Nivelvaiheen koulutukset yhdistäminen uudeksi tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi on kannatettava.

Lisätietoja Koulutuskeskus Salpauksen lausunnosta antavat

- vararehtori Seija Katajisto, seija.katajisto@salpaus.fi, puh. 050 589 7083
- opiskelijapalvelujohtaja Riitta Murtorinne, riitta.murtorinne@salpaus.fi, puh. 050 502 0614
- rehtori Päivi Saarelainen, paivi.saarelainen@salpaus.fi, puh. 0500 716 751.

Lahdessa 9.6.2020

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä

Päivi Saarelainen
rehtori